

РОЛЯТА НА СТАНДАРТНИТЕ ПРЕДПАЗНИ МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА НОЗОКОМИАЛНИТЕ ИНФЕКЦИИ

И. Георгиева

И. Иванова¹ и Н. Тодорова²
¹СБАЛНБ “Свети Георги”, Монтана
²ДКЦ и МБАЛ “Акта Медика”, Севлиево

Резюме: Превенцията на нозокомиалните инфекции (НИ) има за цел прекъсване на веригата на инфекцията чрез универсални (стандартни) защитни мерки, допълнителни (изолационни) мерки и защитни мерки при имунокомпрометирани пациенти. Стандартните предпазни мерки включват комплекс от безопасни методи на работа и лични предпазни средства с бариерни функции. Целта на настоящото проучване е да се установи степента на информираност на медицинския персонал относно ролята на стандартните предпазни мерки и тяхното прилагане за превенция на ВБИ.

Ключови думи: стандартни предпазни мерки, предпазване, нозокомиални инфекции, медицински персонал

Summary: Prevention of nosocomial infections aims to break the chain of infection through universal (standard) safeguards, additional (insulation) measures and safeguards for immunocompromised patients. Standard precautions include a set of safe working methods and individual protection with barrier functions. The aim of this study was to establish the level of awareness of the medical staff on the role of standard precautions and their application to prevent nosocomial infections.

Key words: standard precautions, prevention, nosocomial infections, medical staff

Въведение

Нозокомиална (болнична) инфекция е всяка клинично проявена инфекция и определени форми на носителство на причинители у пациент или персонал на лечебното заведение, когато са свързани с медицинското обслужване. Нозокомиални инфекции (ВБИ) се установяват:

- по време на болничния престой;
- по време на извънболнично лечение, изследвания и профилактични прегледи;
- след изписване от лечебно заведение или приключване на извънболнично лечение или изследване.

Те засягат близо 4,1 млн. пациенти в ЕС годишно и причиняват значително нарастване на заболяемостта, смъртните случаи и

здравните разходи за лечение на инфекциите. Затова съвременните усилия на здравеопазването са насочени към ограничаване и елиминиране на нозокомиалните инфекции.

За запазване на собственото здраве, но също така и за недопускане на нозокомиални инфекции, от огромно значение е превенцията на нозокомиалните инфекции.

Превенцията на нозокомиалните инфекции има за цел прекъсване на веригата на инфекцията чрез универсални (стандартни) защитни мерки, допълнителни (изолационни) мерки, защитни мерки при имунокомпрометирани пациенти и защитни мерки при кръвнопреносими инфекции при здравния персонал.

Стандартните предпазни мерки представляват задължителния минимум от изисквания за превенция на НИ. Те са предназначени да ограничат риска от предаване на микроорганизмите – причинители на НИ/ВБИ, както от установени, така и от неустановени източници на зараза в лечебните заведения, като задължително се прилагат при всички пациенти, независимо от диагнозата и инфекциозния статус.

Стандартните предпазни мерки се прилагат при очакван контакт със:

- кръв;
- всички видове телесни субстанции, секрети и екскрети, с изключение на пот, независимо от установеното наличие или липса на кръв в тях;
- увредена кожа;
- лигавица.

Стандартните предпазни мерки включват комплекс от безопасни методи на работа и лични предпазни средства с бариерни функции:

- хигиена на ръцете;
- лични предпазни средства;
- деконтаминация на оборудване, бельо и околна среда;
- безопасна употреба на остри и режещи предмети и безопасна инжекционна практика;
- управление на болничните отпадъци.

Задължителното прилагане на комплекса от стандартните предпазни мерки при грижите за пациентите осигурява висока степен на защита на пациенти, персонал и трети лица и е отговорност на целия персонал на лечебното заведение: лекари, медицински специалисти, фармацевти, немедицински персонал.

Цел

Да се установи степента на информираност на медицинския персонал относно ролята на стандартните предпазни мерки и тяхното прилагане за превенция на НИ.

Материали и методи

Проучването е проведено в периода 01.08.2012 г. – 08.08.2012 г. Включени са 49

медицински специалисти от СБАЛНБ “Свети Георги” – Монтана, МБАЛ “Акта Медика” и ДКЦ “Акта Медика” – Севлиево. За целите на проучването е разработена анонимна анкетна карта, ориентирана към медицинските специалисти, включваща 20 отворени и затворени въпроса в следните области:

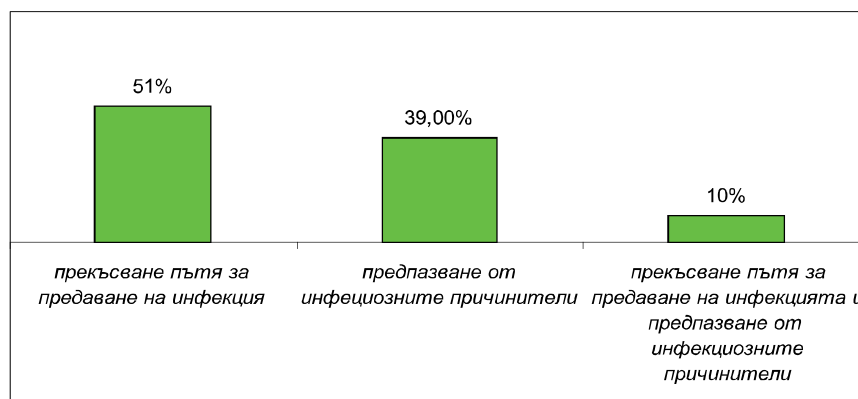
- Познанията на персонала относно целта и елементите на стандартните предпазни мерки;
- Познанията на персонала относно приложението на стандартните предпазни мерки;
- Познанията на персонала относно причините за извършване на миенето и хигиенната дезинфекция на ръцете и значението им за ограничаване на НИ;
- Уменията за правилно извършване на хигиенна и хирургична дезинфекция на ръцете;
- Познанията на персонала за правилно извършване на дезинфекция на повърхности, събиране и временно съхранение на болнични отпадъци;
- Знанията на персонала за превенция на убождания с контаминирани игли;
- Знанията на персонала относно процедурите при контаминация с кръв, телесни течности, секрети и екскрети.

При статистическата обработка на събраната информация са използвани графичен и аналитичен методи.

Резултати и обсъждане

За да се прилагат в ежедневната практика стандартните предпазни мерки, от съществено значение е да се познава принципа на НИ. Проучихме познанията на медицинския персонал относно целта и елементите на стандартните предпазни мерки. Прави впечатление, че голяма част от анкетиранията лица не знаят основния принцип за превенция на НИ (фиг. 1).

Медицинските специалисти не са достатъчно убедителни и в становището си, кои са елементите на стандартните предпазни мерки (табл. 1).

Фиг. 1. Относителен дял на знанията относно принципа на нозокомиалните инфекции

Таблица 1. Елементи на стандартните предпазни мерки

Елементи	Отговори на медицинските специалисти (%)
Хигиена на ръцете	94%
Използване на ЛПС	55%
Безопасна употреба на остри и режещи инструменти	37%
Управление на болничните отпадъци	31%
Изоляция на инфекциозно болен	16%
Почистване, дезинфекция, стерилизация на оборудване, бельо и околна среда	59%

Ръцете са основен фактор за предпазване от инфекции. Ето защо, хигиената на ръцете е от решаващо значение за ограничаване разпространението на НИ според 94% от изследваните лица.

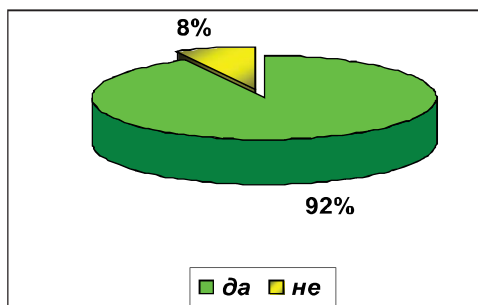
Резултатите от отговорите на въпроса „Кои са основните елементи на хигиената на ръцете?“ (табл. 2) обаче показват, че сравнително

голям е дялът на анкетираните лица, които не знаят, че хигиената на ръцете включва четири елемента, всеки от които има значение за предотвратяването на патогенните микроорганизми, причинители на НИ (нозокомиални инфекции). Едва 7% от обхванатите в проучването лица са посочили задължителните елементи на хигиената на ръцете.

Таблица 2. Елементи, които включва хигиената на ръцете според обхванатите в проучването лица

Елементи на хигиена на ръцете	Отговори на медицинските специалисти (%)
Дезинфекция на ръце	28%
Миене на ръцете	37%
Миене и дезинфекция на ръцете	11%
Миене, дезинфекция на ръцете, грижа за кожата на ръцете	7%
Защита от контаминация чрез ръкавици и миене	6%
Дезинфекция, грижа за кожата на ръцете и защита от контаминация чрез ръкавици	1%
Миене и грижи за кожата на ръцете	3%
Миене, дезинфекция на ръцете, грижа за кожата на ръцете, защита от контаминация чрез ръкавици	7%

При направеното от нас изследване проследихме какво е мнението на медицинските специалисти относно необходимостта от миене на видимо чисти ръце при хигиенна дезинфекция (фиг. 2).

Фиг. 2. Относителен дял на знанията относно миенето на видимо чисти ръце при хигиенна дезинфекция на ръцете

Отговорите на въпроса показват ниско ниво на знания на медицинските специалисти относно необходимостта от миенето на видимо чисти ръце с вода и сапун преди хигиенна дезинфекция. Миене не е необходимо, ако ръцете са видимо чисти. Редовното миене на ръцете преди дезинфекция води до изсушаване на кожата и до контактни дерматити.

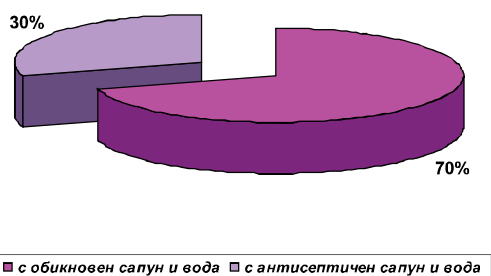
Важно условие за предпазване от инфекции е спазването на индикациите за задължителна дезинфекция на ръцете. Проучихме кога се извършва задължителна дезинфекция на ръцете според изследваните от нас лица (фиг. 3).

Фиг. 3. Относителен дял на знанията относно задължителната дезинфекция на ръце

Деконтаминирането на ръцете преди и след обслужване на всеки пациент се извършва от 76% от анкетираните лица. Обезпокоителен е фактът, че само 12% посочват, че хигиенната дезинфекция на ръцете е задължителна при обслужването на един и същи пациент, когато се преминава от контаминирана към чиста част на тялото на пациента. Омаловажават се показанията за хигиена на ръцете, а те са предпоставка за разпространение на инфекции. Този факт потвърждава недостатъчната осведоменост на медицинските специалисти за приложението на хигиенната дезинфекция на ръцете.

Освен уменията за правилното извършване на хигиенната дезинфекция на ръце, се проучи как медицинските специалисти обработват ръцете си преди хирургична дезинфекция (фиг. 4).

Фиг. 4. Относителен дял на знанията относно начина на обработка на ръцете преди хирургична дезинфекция

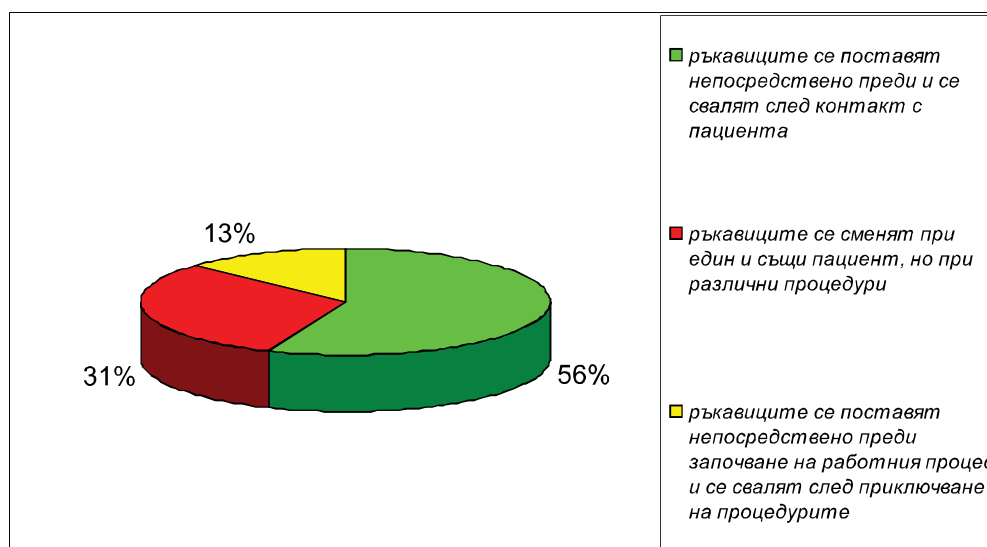
70% от обхванатите в проучването медицински лица обработват ръцете си с обикновен сапун и вода. Останалите 30% са сигурни в позицията си, че антисептичният препарат е подходящ за хирургична дезинфекция на ръце. Те не са запознати, че миенето на ръцете с антибактериален сапун преди хирургична дезинфекция допълнително дразни кожата.

Личните предпазни средства минимизират, но не елиминират напълно риска от нозокомиални инфекции. Важно е да се използват ефективно, правилно и винаги, когато е необходимо.

Интересен момент са данните от проучването ни във връзка с използването на ръкавиците като средство за предпазване от предаване на НИ.

Прави впечатление, че всички анкетиранни лица (100%) знаят, че ръкавиците се

използват като средство за предпазване на персонала от причинителите на инфекции. Анализът на данните обаче показва, че е висок относителният дял на медицинските специалисти, които не знаят задължителните условия за правилно използване и смяна на ръкавиците (фиг. 5). Според 56% ръкавиците се поставят непосредствено преди и се свалят след контакт с пациента и се сменят след всеки пациент, но само 31% отговарят, че ръкавиците се сменят и при един и същи пациент, но при различни процедури. Не се знае, че чрез смяна на ръкавиците при един и същи пациент, след всяка процедура микроорганизмите, попаднали върху тях при извършване на дадената процедура, не могат да бъдат предадени и да инвизират същия пациент.

Фиг. 5. Относителен дял на знанията относно използването на еднократни ръкавици

По този показател има и втори тревожен аспект – сериозни пропуски в защитата на персонала от инфекции чрез извършване на хигиенна дезинфекция при употреба на ръкавиците. 49% от обхванатите в проучването лица са убедени, че преди поставяне на ръкавиците и след сваляне на ръкавиците се извършва хигиенна дезинфекция на ръцете, 39% смятат, че хигиенна дезинфекция се извършва след сваляне на ръкавиците. Но според 12% от изследваните лица хигиенна дезинфекция

при употреба на еднократни ръкавици не е необходима.

За много от пациентите при постъпването им за лечение в лечебното заведение или за извършване на манипулации в ДКЦ, не се знае дали са носители на кръвно-предавани патогенни. Затова медицинските специалисти трябва да спазват изискванията за безопасна инжекционна практика.

В настоящото проучване прави впечатление големият процент (74%) от анкетираните

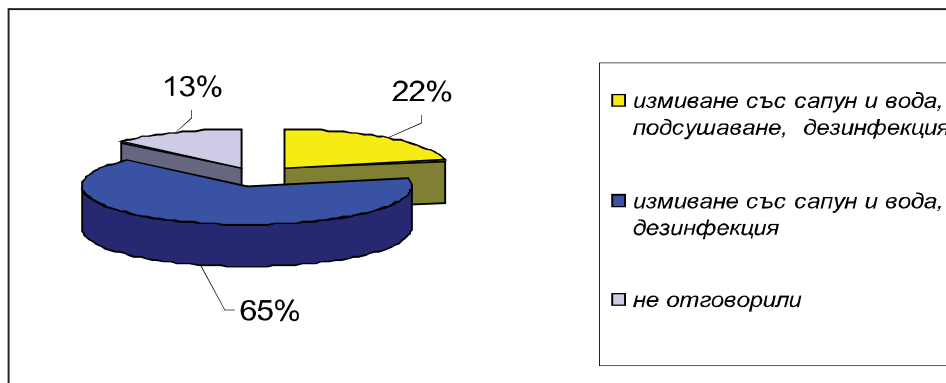
лица, които не познават изискванията за безопасно обезвреждане на използваните игли и спринцовки (фиг. 6). Неспазването на изискванията за безопасна инжекционна практика крие риск за допълнително разпространение на кръвнопреносими инфекции.

На въпроса „Как процедурите при контаминация на ръцете с кръв, телесни течности, секрети и екскрети?“ (фиг. 7) 22% от анкети-

раните отговарят, че извършват измиване със сапун и вода с последващо подсушаване и хигиенна дезинфекция, а 65% са посочили само измиване и дезинфекция. Дезинфектантите се прилагат върху подсушени ръце. Това е една от най-важните стъпки в миенето на ръцете, която често се пренебрегва. Факт е, че 13% от обхванатите в изследването лица не са отговорили на въпроса.

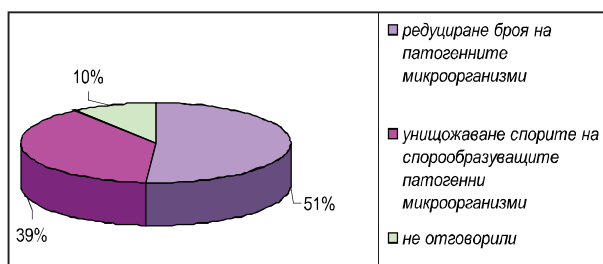
Фиг. 6. Относителен дял на знанията относно безопасната инжекционна практика

Фиг. 7. Действия при контаминация с кръв, телесни течности, секрети и екскрети

През времето на болничния престой и при обслужването на даден пациент, за да се ограничи разпространението на болестотворните причинители, е необходимо провеждането на рутинна дезинфекция на повърхностите – обхващат се повърхности, за които може да се очаква или подозира, че са контаминирани, без това да е видимо във всеки отделен случай.

Текущата дезинфекция според голям дял от анкетираните – 51% – е насочена към редуциране броя на патогенните микроорганизми, но 49% не знаят каква е целта на текущата дезинфекция (фиг. 8). Сам по себе си този факт има огромно значение, като показател за незнанията на медицинските специалисти, че чрез дезинфекцията се прекъсва предаването на инфекции.

Фиг. 8. Относителен дял на знанията за целта на текущата дезинфекция

На въпросите, свързани с събирането и временното съхранение на болнични отпадъци, всички обхванати в изследването лица (100%) са отговорили правилно.

За предотвратяването на НИ се прилага интегриран подход, който включва редица дейности и мерки в зависимост от различните нива на риск от ВБИ. Проучихме мнението на медицинските специалисти за това кои дейности, според тях, имат най-голямо значение за предотвратяване на НИ (табл. 3).

Резултатите от отговорите на анкетираните лица за дейностите, насочени към предотвратяване на НИ, показват добра осведоменост, въпреки че известен процент от изследваните лица (36%) не са отговорили изчерпателно на въпроса.

Използвана литература:

1. Колев, Д. „Грешки и рискове при провеждането на дезинфекцията на повърхности“ (Препоръки на Институт „Роберт Кох“). – Нозокомиални инфекции, 2005, № 1.
2. Медицински стандарт по профилактика и контрол на нозокомиалните инфекции, 2010 г.
3. Наредба № 2/10.01.2005 г. на МЗ за организацията на профилактиката и контрола на вътреболничните инфекци, ДВ, № 8, 2005, 16-20.

Таблица 3. Дейности с най-голямо значение за предотвратяване на НИ, според изследваните лица

Дейности за предотвратяване на НИ	Отговори на медицинските специалисти (%)
Деконтаминация на медицински инструментариум	1%
Дезинфекция на повърхности	0%
Хигиена на ръцете	34%
Дезинфекция на повърхности и хигиена на ръцете	1%
Деконтаминация на медицински инструментариум, дезинфекция на повърхности и хигиена на ръцете	64%

Получените резултати ни дават основание да направим следните изводи:

1. Резултатите от проведената анкета показват слаба информираност на медицинските работници за водещата роля на стандартните предпазни мерки при предпазване от НИ.

2. Неспазването на стандартните предпазни мерки води до лошо качество на здравните грижи и предпоставки за увеличаване на НИ.

3. Проведената анкета доказва необходимостта от непрекъснато обучение и повишаване квалификацията на персонала в лечебните заведения относно прилагането на стандартните предпазни мерки.

4. От особено значение е осигуряването на системен вътрешен контрол върху спазването на стандартните мерки.

Адрес за кореспонденция:
 Гл.м.с. Ива Димитрова Григорова-Иванова
 СБАЛНБ „Свети Георги“ ЕООД
 Бул. „Александър Стамболийски“ № 92
 3400 Монтана
 GSM 0885635195